การศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตนักศึกษา ด้วยวิธีการทางเศรษฐศาสตร์เชิงทดลอง

The Study of Student's Bribery Behavior by Experimental Economic Approach

ณัฐพล สีวลีพันธ์[1]
Nattapon Siwareepan
พีระ ตั้งธรรมรักษ์[2]
Peera Tangtammaruk

Article History

Received: March 18, 2019
Revised: October 2, 2019
Accepted: October 3, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดประสงค์ในการศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการให้สินบนกับอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคม โดยศึกษาด้วยข้อมูลปฐมภูมิที่ใช้วิธีเศรษฐศาสตร์เชิงทดลอง ซึ่งได้จำลองสถานการณ์การให้สินบนร่วมกับอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อสะท้อนพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตนักศึกษา โดยรูปแบบของการทดลองเป็นการจำลองสถานการณ์การแข่งขันเพื่อชิงรางวัล แต่จะมีสถานการณ์ หรืออุปสรรคแทรกระหว่างการแข่งขันเพื่อทดสอบพฤติกรรมของผู้เข้าแข่งขันว่าจะให้สินบนเพื่อข้ามอุปสรรคดังกล่าวหรือไม่ การวิจัยครั้งนี้ทำการสุ่มตัวอย่างนิสิตระดับปริญญาตรีไม่จำกัดสาขาจำนวน 96 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 32 คน ตามสถานการณ์ 3 รูปแบบที่มีการจำลองบรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่างกัน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติและแบบจำลองสองทางเลือกทางเศรษฐมิติ

ผลการทดลองพบว่า นิสิตนักศึกษามีพฤติกรรมการให้สินบนมากถึงร้อยละ 58.33 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยความต้องการในการข้ามผ่านอุปสรรค และความต้องการชนะ หรือประสบความสำเร็จในการแข่งขัน เป็นสาเหตุหลักสองประการที่ทำให้นิสิตนักศึกษาตัดสินใจให้สินบน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการให้สินบนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการประมาณการจากแบบจำลองสองทางเลือกด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุด ได้แก่ รายได้ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม ความเคร่งครัดทางศาสนา และบรรทัดฐานทางสังคมในเชิงลบ อีกทั้งยังพบว่าถ้าคนในสังคมส่วนมากมีพฤติกรรมการให้สินบนเป็นบรรทัดฐาน จะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจให้สินบนเพิ่มขึ้น

[1] คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Faculty of Economics, Srinakharinwirot University, E-mail: nattapon.siwareepan@gmail.com
[2] คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Faculty of Economics, Srinakharinwirot University, E-mail: peerat@g.swu.ac.th

คำสำคัญ: *การให้สินบน บรรทัดฐานทางสังคม เศรษฐศาสตร์เชิงทดลอง นิสิตนักศึกษา*

Abstract

The objectives of this research are to study university students' bribery behavior, factors determining the bribery behavior, as well as the effect of social norm on the bribery behavior. A simulated scenario based on experimental economic approach is also applied and used to reflex students' decision to bribe. The format of the experiment is a simulation of the competition for the prize. However, during the competition, a situation with an obstacle is presented to test the bribery decision among 96 participants who were randomly divided into 3 groups, and each of which has 32 participants with different simulated social norms. Then, statistical techniques and econometric binary choices model are used to analyze the data.

This research found that 58.33 percent of the sample decided to bribe, while the willingness to surpass an obstacle, and success needs are two main reasons explaining their decision. Regarding a maximum likelihood estimation in a binary choices model, income, year of study, grade, religious austerity, and negative social norms are significant factors affecting students' bribery decision. Additionally, we found that the propensity to bribe will increase in the situation where bribery is usually done as a social norm.

Keywords: *Bribery, Social Norms, Experimental Economics, University Student*

ความเป็นมาและความสำคัญ

ทุจริตคอร์รัปชัน คือ ปัญหาหนึ่งที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งส่งผลเสียต่อทั้งสังคมและเศรษฐกิจของประเทศมาอย่างช้านาน จากการสำรวจดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (corruption perception index) ในปี พ.ศ. 2561 โดย Transparency International (2018) หรือองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติพบว่าประเทศไทยได้ 36 คะแนนจาก 100 คะแนน (เมื่อ 0 คะแนน หมายถึง คอร์รัปชันมากที่สุด และ 100 คะแนน หมายถึง คอร์รัปชันน้อยที่สุด) โดยประเทศไทยถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีความโปร่งใสอยู่อันดับที่ 99 จาก 180 ประเทศทั่วโลก (ตารางที่ 1) ดังนั้น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังคงเป็นสถานการณ์หนึ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งของประเทศไทย

ตารางที่ 1 การจัดอันดับความโปร่งใสจาก 180 ประเทศ

ประเทศ	คะแนน (อันดับ) พ.ศ. 2561	คะแนน (อันดับ) พ.ศ. 2560	คะแนน (อันดับ) พ.ศ. 2559
เดนมาร์ก	88 (1)	88 (2)	90 (1)
นิวซีแลนด์	87 (2)	89 (1)	90 (1)
สิงคโปร์	85 (3)	84 (6)	84 (7)
สหราชอาณาจักร	80 (11)	82 (8)	81 (10)
ญี่ปุ่น	73 (18)	73 (20)	72 (20)

ตารางที่ 1 การจัดอันดับความโปร่งใสจาก 180 ประเทศ (ต่อ)

ประเทศ	คะแนน (อันดับ) พ.ศ. 2561	คะแนน (อันดับ) พ.ศ. 2560	คะแนน (อันดับ) พ.ศ. 2559
มาเลเซีย	47 (61)	49 (62)	50 (55)
จีน	39 (87)	41 (77)	40 (79)
ไทย	**36 (99)**	**37 (96)**	**35 (101)**
เวียดนาม	33 (117)	35 (107)	33 (113)
ลาว	29 (132)	29 (135)	30 (123)

ที่มา: Transparency International (2018)

ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากส่งผลเสียทางด้านสังคมและจริยธรรมแล้ว ยังส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ จากการศึกษาของ Benyaapikul and Pitidol (2010) พบว่า หากการคอร์รัปชันในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงร้อยละ 42.13 นอกจากนี้ Mauro (1995) วิเคราะห์ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ว่า การคอร์รัปชันส่งผลต่อการบิดเบือนการจัดสรรทรัพยากรส่วนรวม ก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรมและเท่าเทียม ซึ่งทำให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตลอดจนการพัฒนาประเทศไม่มีประสิทธิภาพ

การทุจริตคอร์รัปชันมีหลากหลายรูปแบบ แต่รูปแบบหนึ่งที่คุ้นเคยและอยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างช้านาน คือ การให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลเพื่อให้ผู้นั้นกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการตามที่ผู้ให้ต้องการ ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ (Royal Institute Dictionary, 2011) หรือที่รู้จักกันดีในนามของ “การให้สินบน (bribery)” จากการสำรวจดัชนีสถานการณ์คอร์รัปชันไทยของ University of the Thai Chamber of Commerce (2018) พบว่า การให้สินบน คือ รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดในสังคมไทย (ร้อยละ 19.60) รองลงมา คือ การใช้ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พรรคพวก (ร้อยละ 16.20) และการทุจริตเชิงนโยบาย (ร้อยละ 13.80) ตามลำดับ

ดังนั้น หากศึกษาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย ประเด็นการให้สินบนจึงเป็นหัวข้อหนึ่งที่มีความสำคัญและน่าสนใจ สำหรับแรงจูงใจ (motivation) ที่ส่งผลให้บุคคลหนึ่งตัดสินใจให้สินบนนั้น คณะผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) การให้สินบนเพราะต้องการผ่านปัญหาหรืออุปสรรคที่ตนเองประสบ เช่น การให้สินบนเพื่อให้ตนพ้นความผิด หรือการให้สินบนเพื่อให้ตนสามารถผ่านปัญหาอุปสรรคได้โดยง่ายกว่าวิธีการปกติ และ (2) การให้สินบนเพราะต้องการให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์หรือชัยชนะ เช่น การให้สินบนเพื่อให้ตนได้มาซึ่งอำนาจและตำแหน่ง หรือการให้สินบนเพื่อให้ตนได้รับชัยชนะจากการแข่งขัน

หากพิจารณาการตัดสินใจให้สินบน (decision to bribe) ในมุมมองเศรษฐศาสตร์นั้น ผู้ศึกษาได้พิจารณาในแง่มุมของการวิเคราะห์ต้นทุนและผลได้ (cost and benefit analysis) กล่าวคือ บุคคลที่มีความต้องการให้สินบนจะทำการเปรียบเทียบผลได้จากการให้สินบน (benefit from bribery) กับต้นทุนจากการให้สินบน (cost of bribery) ซึ่งได้แก่ มูลค่าของสินบน ความเสี่ยงที่จะถูกจับได้ และบทลงโทษที่ได้รับ โดยหากพิจารณาภายใต้การตัดสินใจอย่างมีเหตุมีผลแล้ว ถ้าผลประโยชน์หรือผลได้จากการให้สินบนมีค่ามากกว่าต้นทุนที่เสียไปจากการให้สินบนแล้ว จะเกิดแรงจูงใจในการให้สินบน แต่ในทางกลับกัน ถ้าผลได้จากการให้สินบนน้อยกว่าต้นทุนที่เสียไปจากการให้สินบน ก็จะไม่เกิดแรงจูงใจที่จะให้สินบนสำหรับผู้รับสินบนเองจะตัดสินใจเลือกจะรับ

หรือปฏิเสธสินบน ก็จะใช้เกณฑ์เปรียบเทียบผลได้และต้นทุนเช่นเดียวกัน และเมื่อความต้องการของทั้งผู้ให้สินบนและผู้รับสินบนสอดคล้องกัน การให้สินบนจึงเกิดขึ้น แม้กระนั้นก็ตาม หากมีความพยายามเสนอให้สินบนแม้ว่าจะถูกปฏิเสธจากผู้รับในแง่ของการวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมก็สามารถนับได้ว่ามีการกระทำทุจริตเกิดขึ้น

สำหรับการศึกษาเรื่องการให้สินบนในประเทศไทย งานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนและการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานราชการ นักการเมือง ภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ภาคธุรกิจ และหน่วยงานขนาดใหญ่ เช่น งานวิจัยของ Phongphaichit (2002) สำรวจทัศนคติและประสบการณ์เกี่ยวกับคอร์รัปชันภาครัฐที่ครัวเรือนประสบในชีวิตประจำวัน ในส่วนงานวิจัยของ Trirat (2003) ศึกษาเกี่ยวกับการคอร์รัปชันที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายตำแหน่งของระบบราชการ ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของ Phiriyarangsan, Trirat, and Wannathepsakun (2004) ที่ศึกษาการคอร์รัปชันในแวดวงการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ นอกจากนี้ Mahawan and Phichitsiri (2011) ได้ศึกษาระบบการทุจริตในการประมูลงานก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสุดท้ายการศึกษาของ Chotphinit (2015) ศึกษาพฤติกรรมการคอร์รัปชันในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออก-เฉียงเหนือ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการให้สินบนไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในระดับหน่วยงาน องค์กรใหญ่ๆ ระดับชาติ หรือระดับกลุ่มคนวัยทำงานเท่านั้น แต่สามารถเกิดได้ในหน่วยย่อยหรือหน่วยเล็กๆ ตั้งแต่ระดับพฤติกรรมการให้สินบนที่มีมูลค่าไม่มาก เช่น เงินจำนวนไม่มาก ขนม หรือสิ่งของ ที่สามารถเกิดขึ้นได้กับนักเรียนหรือนิสิตนักศึกษาในโรงเรียนหรือในมหาวิทยาลัย ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนของกลุ่มนิสิตนักศึกษา เนื่องจากนิสิตนักศึกษาเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญเพราะอยู่ในช่วงที่จะก้าวเข้าสู่วัยทำงานและเป็นกำลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่อไปในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นิสิตนักศึกษา พบว่า งานส่วนใหญ่จะศึกษาในภาพรวมของพฤติกรรมการโกงและความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการของนักเรียน นิสิตนักศึกษา โดยสามารถแบ่งงานศึกษาที่เกี่ยวข้องได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มแรกศึกษาทัศนคติรวมทั้งความตระหนักรู้เกี่ยวกับการทุจริตของนักเรียน นิสิตนักศึกษา (Maneesrikum, 2015; Sathiantharadon, 2018; Siriphanit, 2013) และกลุ่มที่สองศึกษาพฤติกรรมการทุจริตของนิสิตนักศึกษาผ่านการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์ (Kornpetpanee, 2007; Tongsamsi & Promgird, 2017; Wichiranon, 2010) ในขณะที่งานศึกษาที่เจาะจงด้านพฤติกรรมการให้สินบนของกลุ่มนิสิตนักศึกษาด้วยวิธีการทางเศรษฐศาสตร์เชิงทดลองยังมีอยู่ไม่มากนัก เนื่องจากประเด็นเรื่องการให้สินบน รวมทั้งพฤติกรรมการทุจริตเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน การใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลอาจมีข้อจำกัดในการได้มาซึ่งข้อมูลและพฤติกรรมที่แท้จริง ดังนั้น งานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์กลุ่มหนึ่ง เช่น Abbink, Irlenbusch, and Renner (2002), Bilotkach (2006), Lambsdorff and Frank (2010), และ Chiaravutthi (2015) ได้ประยุกต์แนวคิดเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (behavioral economics) และเศรษฐศาสตร์เชิงทดลอง (experimental economics) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนด้วยการออกแบบเกมการให้สินบน (bribery game) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการทดลองสามารถตัดสินใจเลือกที่จะให้หรือไม่ให้สินบนภายใต้สถานการณ์จำลองที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โดยระดับผลตอบแทนที่ผู้ร่วมทดลองจะได้รับขึ้นอยู่กับผลลัพธ์และการตัดสินใจของผู้ร่วมทดลอง ซึ่งการสร้างสถานการณ์จำลองดังกล่าวนี้เป็นหลักการของเศรษฐศาสตร์เชิงทดลองที่สามารถสะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ได้ชัดเจนและสมจริงมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทดสอบพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตด้วยวิธีเศรษฐศาสตร์เชิงทดลอง (experimental economics) ด้วยการสร้างสถานการณ์สมมติที่เปิดโอกาสผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตัดสินใจให้สินบนเพื่อที่จะข้ามผ่านอุปสรรค และได้มาซึ่งผลประโยชน์และชัยชนะ ซึ่งวิธีการทดลองนี้สามารถสะท้อนพฤติกรรมการให้สินบนได้ชัดแจ้งมากกว่าในรูปแบบของแบบสอบถาม (questionnaire) นอกจากนี้ ในระหว่าง

การทดลองผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มประเด็นเรื่องอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคม (social norm) ต่อพฤติกรรมการให้สินบนด้วย โดยกลุ่มการทดลองจะถูกแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มควบคุม (control group) ซึ่งผู้เข้าร่วมทดลองในกลุ่มนี้จะตัดสินใจให้หรือไม่ให้สินบนโดยปราศจากการแทรกแซงใดๆ กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มทดลอง (treatment) นอกจากผู้เข้าร่วมทดลองในกลุ่มจะต้องตัดสินใจให้หรือไม่ให้สินบนแล้ว ผู้ร่วมทดลองในกลุ่มนี้จะถูกจำลองสถานการณ์ให้อยู่ในสังคมที่การไม่ให้สินบนเป็นบรรทัดฐานทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นสังคมที่ดี ในขณะที่กลุ่มที่ 3 (treatment) จะเป็นกลุ่มที่ผู้ร่วมทดลองอยู่ในสถานการณ์จำลองที่คนในสังคมส่วนใหญ่กระทำการให้สินบนกันเป็นบรรทัดฐาน เช่นนี้แล้วเราจะสามารถวิเคราะห์ได้ว่าการที่เราอยู่ในสังคมที่มีบรรทัดฐานทางสังคมที่ดี (ซื่อสัตย์สุจริต) หรือไม่ดี (ไม่ซื่อสัตย์และให้สินบน) ส่งผลสะท้อนต่อพฤติกรรมการให้สินบนของเราหรือไม่ จากนั้นจะใช้เครื่องมือทางสถิติ เศรษฐมิติ และแบบจำลองสองทางเลือก (binary choices model) (Gujarati & Porter, 1999) เพื่อประมาณการและทดสอบปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และบรรทัดฐานทางสังคม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตนักศึกษา

คณะผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้จะสามารถสะท้อนภาพรวมของปัญหาและแนวคิดทัศนคติ รวมทั้งการตัดสินใจของนิสิตนักศึกษาต่อการให้สินบน ตลอดจนทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการให้สินบน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการให้สินบนอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตนักศึกษา

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการให้สินบนในด้านปัจจัยประชากร ปัจจัยภายในส่วนบุคคล อีกทั้งศึกษาปัจจัยภายนอก หรืออิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) ต่อพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตนักศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาที่ศึกษาพฤติกรรมการทุจริตของนิสิตนักศึกษา ส่วนใหญ่จะศึกษาโดยการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สำหรับงานวิจัยที่ใช้แนวทางของเศรษฐศาสตร์เชิงทดลองนั้น จากการค้นคว้าของผู้วิจัย พบเพียงงานวิจัยของ Chenphuengpawn et al. (2017) และ Chiaravutthi (2015) เท่านั้น โดย Chenphuengpawn et al. (2017) ได้ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมทุจริต โดยศึกษากรณีการตรวจสอบติดตาม (monitoring) และความโปร่งใส (transparency) ในรูปแบบของเชิงทดลองที่ผู้เข้าร่วมการทดลองได้รับการว่าจ้างให้ตรวจหาคำผิดของข้อสอบจากข้อสอบต้นฉบับ ซึ่งผู้เข้าร่วมทดลองจะได้รับผลตอบแทนตามความถูกต้องของงานที่ตนทำได้ อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนของการทดลอง ผู้ร่วมทดลองมีโอกาสที่จะกระทำทุจริตเพื่อให้ตนได้รับผลตอบแทนที่มากขึ้นได้ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมและประสบการณ์ในอดีตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทุจริตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนิสิตที่เกรดเฉลี่ยสะสมสูงจะมีแนวโน้มในการทุจริตลดน้อยลง เนื่องจากนิสิตกลุ่มนี้จะมีความพยายามและความเชื่อมั่นในความสามารถของตัวเองสูงกว่านิสิตที่ผลการเรียนไม่ดี จึงมักพึ่งพาตัวเองมากกว่าการเลือกวิธีการทุจริต ในขณะที่ประสบการณ์ในอดีตสามารถเป็นแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการทุจริต กล่าวคือ ยิ่งมีประสบการณ์การทุจริตมากเท่าใดย่อมมีโอกาสในการทุจริตมากขึ้น เนื่องจากว่าเขาไม่ได้รับผลกระทบทางลบหรือถูกลงโทษจากพฤติกรรมการทุจริตดังกล่าว จึงทำให้มองว่าสามารถทำพฤติกรรมการทุจริตเหล่านี้ได้เป็นเรื่องปกติ

ในขณะที่งานศึกษาของ Chiaravutthi (2015) ได้ใช้เกมการคอร์รัปชัน (corruption game) เพื่อทดสอบพฤติกรรมการให้สินบน โดยสร้างสถานการณ์จำลองที่เป็นรูปแบบเกมที่แสดงการตอบโต้ระหว่างหน่วยธุรกิจ (firm) เจ้าหน้าที่ของรัฐ (official) และประชาชน (citizen) โดยรูปแบบการเล่นเป็นเกมที่ผู้เล่นจะได้รับบทบาทสมมติเป็นหนึ่งในสามบทบาทที่กำหนดและต้องตัดสินใจตามลำดับ (sequential game) แต่เป็นการ

ตัดสินใจที่เป็นอิสระต่อกัน (independent decision) โดยเริ่มจากการที่หน่วยธุรกิจตัดสินใจว่าจะเสนอสินบนให้กับเจ้าหน้าที่รัฐหรือไม่ และจะเสนอเท่าไร ต่อมาเจ้าหน้าที่จะตัดสินใจว่าต้องการที่จะรับสินบนที่เสนอมาหรือไม่ และถ้าหากรับประชาชนซึ่งเป็นบทบาทที่สามต้องตัดสินใจต่อว่าต้องการที่จะลงโทษหน่วยธุรกิจและเจ้าหน้าที่รัฐหรือไม่ ซึ่งหากตัดสินใจลงโทษ ทั้งสามกลุ่มจะได้รับผลตอบแทน (payoff) เพื่อแสดงถึงบทลงโทษและความสูญเสียของสังคม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับบทบาทเป็นภาคธุรกิจมีผู้เสนอสินบนร้อยละ 83.00 จากทั้งหมด ด้านของผู้รับสินบนเลือกที่จะรับสินบนมากถึงร้อยละ 60.00 ในขณะที่ด้านประชาชนเลือกที่จะทำการลงโทษประมาณร้อยละ 47.50 ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาด้วยเกมการคอร์รัปชันในประเทศจีนของ Chen, Jiang, and Villeval (2015) ที่พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับบทบาทเป็นนักธุรกิจจะตัดสินใจให้สินบนลดลงหากระดับบทลงโทษเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ Bilotkach (2006) ได้ระบุเพิ่มเติมว่า หากคนในสังคมมีพฤติกรรมการรับสินบนมากขึ้นจะส่งผลต่อปริมาณการให้สินบนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ปริมาณการให้สินบนจะมากขึ้นหรือน้อยลงขึ้นอยู่กับจำนวนคนที่ยอมรับสินบน ซึ่งหมายความว่ายิ่งคนในสังคมมีพฤติกรรมการรับสินบนมากขึ้นเท่าใดจะทำให้มีปริมาณการให้สินบนมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากงานศึกษาด้วยวิธีการทางเศรษฐศาสตร์เชิงทดลอง 2 งานข้างต้น ยังมีงานวิจัยอื่นๆ ที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทุจริตของนิสิตนักศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปและอธิบายเป็นประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก ในเรื่องของ ***ชั้นปี*** Wichiranon (2010) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการขาดคุณธรรมความซื่อสัตย์ในการเรียนของนักศึกษา โดยเกณฑ์การวัดพฤติกรรมการขาดคุณธรรมความซื่อสัตย์ คือ การทุจริตการสอบ และการลอกแบบฝึกหัด ผลการศึกษาพบว่าชั้นปีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการขาดคุณธรรมความซื่อสัตย์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากนักศึกษาที่อยู่ชั้นปีต้นๆ จะมีความกดดันสูง ทำให้มีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ในการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่อยู่ชั้นปีสูงกว่า อีกทั้งนักศึกษาที่อยู่ชั้นปีต้นๆ จะมีความอ่อนไหวต่อสิ่งเร้าภายนอกมากกว่านักศึกษาชั้นปีสูง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ Pholprasert (2016) ได้นำเสนอมุมมองที่แตกต่าง โดยผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่มีอายุมากกว่าจะมีเจตนาในการทำทุจริตทางวิชาการสูงกว่านิสิตกลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้ จากผลการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสมมติฐานเบื้องต้นว่าชั้นปีหรืออายุของนิสิตนักศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจทุจริตของนิสิตนักศึกษา เพียงแต่ปัจจัยดังกล่าวเพียงลำพังไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน การตัดสินใจกระทำทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้สินบนย่อมต้องพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

ประเด็นที่สอง ***เกรดเฉลี่ยสะสม*** งานวิจัยของ Wichiranon (2010) และ Chenphuengpawn et al. (2017) ต่างสรุปไปในทางเดียวกันว่า เกรดเฉลี่ยสะสมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทุจริตในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เนื่องจากนิสิตนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำจะมีความกดดันทางการเรียนสูง จึงทำให้มีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ในการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน จึงเลือกที่จะพึ่งพาตนเองมากกว่าการตัดสินใจกระทำการทุจริต อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ Pholprasert (2016) ให้ผลในทางตรงกันข้ามว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยสูงมีค่าเจตนาในการส่อทุจริตมากกว่ากลุ่มที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำ ทั้งนี้ เนื่องจากการได้มาซึ่งเกรดเฉลี่ยที่สูงของนิสิตบางรายอาจเป็นผลจากการทุจริตทางวิชาการ

ประเด็นที่สาม ***เพศ*** จากการทบทวนวรรณกรรมภายในประเทศไทยพบว่า เพศยังไม่ใช่ปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการทุจริต แต่ถ้าศึกษาเจาะจงเฉพาะประเด็นของการให้สินบนในประเทศจีนของ Chen, Jiang, and Villeval (2015) พบว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะให้สินบนมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ Ameriks, Caplin, Leahy, and Tyler (2007) ที่พบว่า พฤติกรรมของเพศชายในบางสถานการณ์จะมีความรู้สึกที่อ่อนไหวและคล้อยตามกับสิ่งเร้าได้มากกว่าเพศหญิง หมายความว่าระดับความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของเพศชายนั้นจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่างๆ ที่เขาพบเจอ เพราะฉะนั้นแล้วเพศชายจะมีพฤติกรรมการให้สินบนมากกว่าหากเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่จำเป็นต้องให้สินบน

นอกเหนือจากปัจจัยด้านประชากร เช่น อายุ เพศ และเกรดเฉลี่ย แล้วยังมีปัจจัยภายในส่วนบุคคล (individual internal factors) เช่น ศีลธรรม ประสบการณ์ รวมทั้งปัจจัยภายนอก (external factor) เช่น การคล้อยตามบรรทัดฐานทางสังคม ก็เป็นปัจจัยที่ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่ามีผลต่อการตัดสินใจให้สินบนของนิสิตนักศึกษาเช่นกัน การศึกษาของ Pavarala and Malik (2010) ได้ศึกษาพฤติกรรมการคอร์รัปชันในประเทศอินเดียพบว่า ***ความเคร่งครัดทางศาสนา หรือความเชื่อมั่นทางศาสนา*** สามารถลดพฤติกรรมการคอร์รัปชันได้ โดยจะต้องมีการปลูกฝังด้านศาสนาเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อต่อสู้กับการทุจริตได้ โดยเฉพาะในวัยเด็ก เพื่อให้เป็นการเสริมสร้างอุดมการณ์ทางศีลธรรมผ่านทางสถาบันครอบครัวได้ดีกว่าตำราทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Marshall (2016) ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงตั้งข้อสันนิษฐานว่า หากนิสิตนักศึกษาระบุว่าตนเองเป็นผู้ที่เคร่งครัดหรือใส่ใจในศาสนา โอกาสที่เขาจะตัดสินใจให้สินบนย่อมลดลง

นอกจากนี้ ประสบการณ์ในอดีตยังเป็นปัจจัยที่จูงใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันตามที่ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral View of Motivation) ของ Spence (1956) กล่าวไว้ว่า ประสบการณ์ในอดีตมีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงทำให้พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงตามประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์หรือเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งงานวิจัยของ Chenphuengpawn et al. (2017) ได้สรุปเช่นกันว่า ประสบการณ์ในอดีตเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทุจริต ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงได้นำประเด็นของ ***ประสบการณ์การทุจริตในอดีต*** มาเป็นปัจจัยที่ห้าของการศึกษา

และประเด็นสุดท้าย ได้แก่ ***บรรทัดฐานทางสังคม (พฤติกรรมของคนในสังคม)*** ทั้งนี้ พฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันสามารถถูกกระตุ้นด้วยแรงจูงใจจากสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น การที่มนุษย์มีความกล้าที่จะทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้น เนื่องจากสังเกตเห็นถึงพฤติกรรมของบุคคลรอบข้างที่เคยทุจริตคอร์รัปชันมาก่อนจนนำมาสู่พฤติกรรมเลียนแบบได้ ซึ่งมีทฤษฎีสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีพฤติกรรมเลียนแบบ (Imitation Behavior) ที่ระบุว่า พฤติกรรมของผู้เลียนแบบที่แสดงออกโดยอาศัยพฤติกรรมของตัวต้นแบบ ถ้าตัวแบบประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ผู้เลียนแบบก็จะกระทำอย่างนั้นด้วย ซึ่งพฤติกรรมเลียนแบบนั้นอาจเหมือนทั้งหมดหรือบางส่วนของตัวแบบก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความรู้สึกและทัศนคติ ของตัวแบบที่มีต่อผู้เลียนแบบรวมทั้งสถานการณ์สภาพแวดล้อมอื่นๆ ด้วย (Bandura, 1963) อีกทั้งทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราส่วนใหญ่นั้นเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบในสภาพแวดล้อมซึ่งแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ ตัวแบบที่เป็นชีวิตจริง เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เป็นต้น และตัวแบบสัญลักษณ์ ที่เราเห็นผ่านช่องทางต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น (Bandura, 1999) ซึ่งเป็นประเด็นเรื่องบรรทัดฐานทางสังคม (พฤติกรรมของคนในสังคม) ในการนี้การศึกษาของ Abbink, Freidin, Gangadharan, and Moro (2016) และ Zhang (2015) พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมส่งผลต่อพฤติกรรมการให้สินบนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่า ถ้าคนในสังคมมองว่าการให้สินบนเป็นเรื่องปกติ หรือเป็นเรื่องที่คนในสังคมยอมรับได้ จะส่งผลให้ในสังคมนั้นเกิดพฤติกรรมการให้สินบนมากขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมการให้สินบนกลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่คนส่วนใหญ่มองว่าเป็นพฤติกรรมที่ปกติ จึงทำให้การให้สินบนสามารถเกิดขึ้นได้ทั่วไปในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Wichiranon (2010) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการขาดคุณธรรมความซื่อสัตย์และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของนิสิตนักศึกษา โดยผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามแบบแผนของ Fishbein, Jaccard, Davidson, Ajzen, and Loken (1980) ที่กล่าวว่ามีการคล้อยตามของกลุ่มเพื่อนที่เห็นว่าใครๆ ต่างกระทำกัน ทำให้บุคคลนั้นไม่รู้สึกผิดจากการกระทำการทุจริต ทั้งนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ถ้าการให้สินบนกลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่บุคคลส่วนใหญ่กระทำ จะส่งให้คนส่วนใหญ่มองพฤติกรรมดังกล่าวว่าเป็นเรื่องปกติและเพิ่มโอกาสหรือช่วยให้สามารถตัดสินใจให้สินบนได้ง่ายขึ้น

ทั้งนี้ นอกเหนือจากปัจจัยที่ได้ทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ยังมีบางปัจจัยที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเพิ่มเติมโดย

ยังไม่มีงานวิจัยในอดีตศึกษามาก่อน อาทิ รายได้ ความรู้ และความคิดเห็นด้านสินบน ซึ่งจะถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยทั้งหมดที่ทบทวนมาด้วยวิธีการเก็บข้อมูลแบบเศรษฐศาสตร์เชิงทดลองซึ่งจะอธิบายในหัวข้อถัดไป

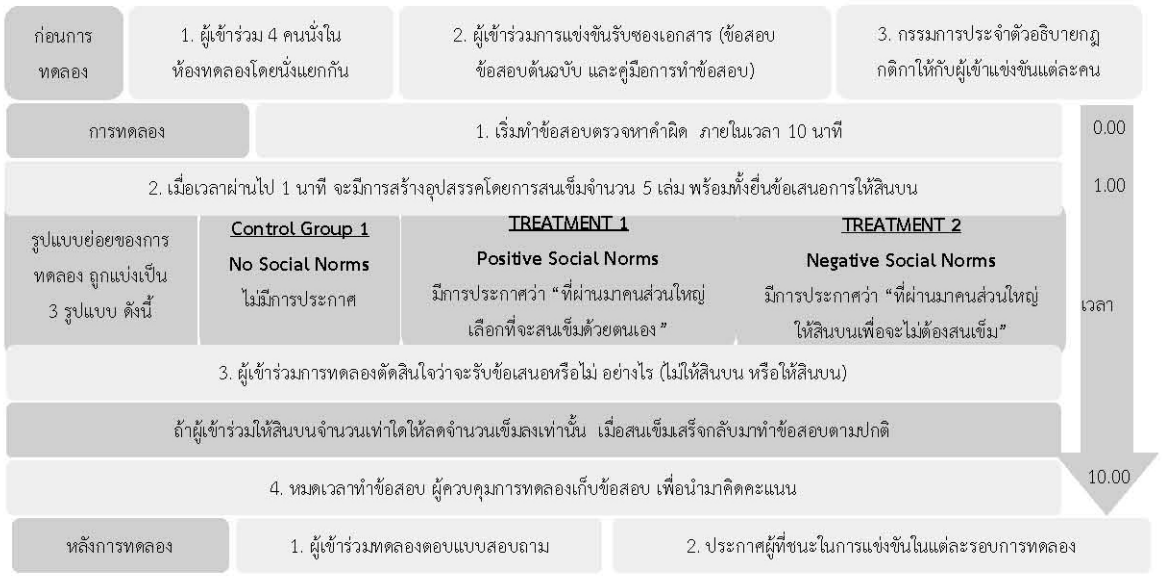
ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ วิธีการเก็บข้อมูลจากการทดลอง และวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีไม่จำกัดสาขา โดยมีวิธีเก็บข้อมูลปฐมภูมิและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

วิธีการเก็บข้อมูล

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตนักศึกษา คณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการทดลองเพื่อที่จะสามารถจำลองสถานการณ์การให้สินบน และอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่างกัน โดยคณะผู้วิจัยได้ดัดแปลงเกมการทดลอง “ตรวจหาคำผิด” จากกงานวิจัยของ Chenphuengpawn et al. (2017) และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสะท้อนพฤติกรรมการให้สินบน และจำลองอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคมต่อการตัดสินใจให้สินบนของผู้เข้าร่วมการทดลอง

ในส่วนของเกมการทดลอง ผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์จำลองให้ผู้เข้าร่วมการทดลองทำข้อสอบ ตรวจหาคำผิดในนิทานอีสปเรื่อง “สิงโตกับวัว” โดยผู้เข้าร่วมการทดลองแต่ละคนจะได้รับข้อสอบที่เป็นนิทานจำนวน 3 หน้า พร้อมทั้งข้อสอบต้นฉบับเพื่อเปรียบเทียบหาจุดผิดทั้งหมด 10 จุด ซึ่งลักษณะของคำศัพท์ส่วนใหญ่เป็นคำทั่วไป ทำให้เนื้อหาของข้อสอบมีลักษณะกลางๆ ไม่ยากจนเกินไปหรือต้องอาศัยทักษะเฉพาะในขณะเดียวกันก็ไม่ง่ายจนเกินไปจนไม่ต้องอาศัยความพยายามหรือความละเอียดรอบคอบ โดยการทดลองเกมตรวจหาคำผิดนั้นจะต้องทำภายในระยะเวลา 10 นาที แข่งขันกันรอบละ 4 คน โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดเป็นอันดับที่ 1 จะได้ผลตอบแทนเป็นเงินรางวัลสูงสุด สำหรับเกณฑ์การคิดคะแนนนั้น คำนวณจากความถูกต้องของชิ้นงานและเวลาที่เหลือ (การทำเสร็จก่อนเวลา) ซึ่งหมายความว่า หากผู้เข้าแข่งกันทั้ง 4 คนทำข้อสอบหาคำผิดได้ครบและถูกต้องเหมือนกันหมด การตัดสินผลแพ้ชนะจะขึ้นอยู่กับเวลาและความเร็วในการทำงาน

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการทดลอง

เมื่อผู้เข้าร่วมทดลองเริ่มทำข้อสอบผ่านไป 1 นาที จะเริ่มการจำลองสถานการณ์การให้สินบน โดยจะสร้างอุปสรรคที่ทำให้ผู้เข้าแข่งขันต้องเสียเวลาในการบรรลุภารกิจมากขึ้น คือ การสนเข็ม 5 เล่ม ซึ่งตามกติกาผู้เข้าแข่งขันจะต้องใช้ความสามารถการสนเข็มของตนเองเพื่อผ่านอุปสรรคดังกล่าว หากไม่ทำอุปสรรคดังกล่าวให้เสร็จสิ้นก่อนจะไม่สามารถกลับไปทำข้อสอบได้ เพราะฉะนั้น การสนเข็มจำนวน 5 เล่ม นับเป็นอุปสรรคที่ส่งผลต่อเวลาในการแข่งขันและส่งผลต่อผลแพ้ชนะในการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม ทางผู้วิจัยมีการสร้างสถานการณ์โดยให้เจ้าหน้าที่ (กรรมการประจำตัวของผู้เข้าแข่งขัน) ยื่นข้อเสนออย่างลับๆ ให้ผู้เข้าร่วมทดลองสามารถที่จะให้สินบนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือผู้เข้าแข่งขันโดยไม่ต้องสนเข็ม หรือสนเข็มในจำนวนที่น้อยลงได้ ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎกติกาของเกมการทดลองนี้ โดยพฤติกรรมให้สินบนดังกล่าวเป็นพฤติกรมแอบซ่อน (hidden action) ที่รู้เพียง 2 คนระหว่างกรรมการประจำตัวและผู้เข้าแข่งขัน

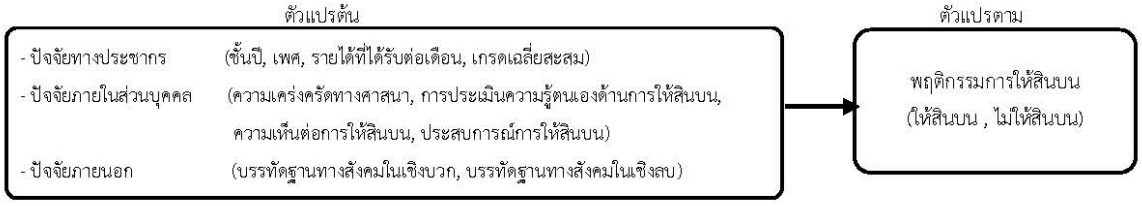
พฤติกรรมการให้สินบนในการทดลองนี้ หมายถึงการให้ทรัพย์สินแก่บุคคลอื่นเพื่อให้ช่วยทำการอย่างไม่สุจริตให้สำเร็จตามประสงค์เร็วขึ้น โดยทรัพย์สินในที่นี้คือคะแนนที่ผู้เข้าร่วมมี โดยสามารถนำมาใช้ในการให้สินบนได้ ซึ่งการจำลองสถานการณ์ดังกล่าวสามารถสะท้อนพฤติกรรมการให้สินบนได้ ทั้งนี้ หากผู้เข้าร่วมการทดลองยอมแลก 1 คะแนนกับการลดจำนวนเข็มที่จะต้องสนเข็ม 1 เล่ม ซึ่ง 1 คะแนนดังกล่าวเปรียบเสมือนสินทรัพย์ที่ผู้เข้าร่วมมี โดยต้องจ่ายให้กับกรรมการเพื่อให้ช่วยเหลือในการละเว้นการสนเข็ม

ดังนั้น คะแนนของผู้เข้าร่วมการทดลองแต่ละคนจะคำนวณจากสูตร 5S-3F+6T-1B ซึ่ง S คือ จำนวนข้อถูกในการวงกลมคำผิดโดยได้รับข้อละ 5 คะแนน F คือ จำนวนข้อที่ตอบผิดโดยเสียข้อละ 3 คะแนน T คือ เวลาที่เหลือจากการทำข้อสอบโดยรับนาทีละ 6 คะแนน และ B คือ จำนวนการให้สินบนโดยเสียเข็มละ 1 คะแนน โดยผู้ชนะ คือ ผู้ที่มีคะแนนสูงสุดในแต่ละรอบการทดลอง (1 คนจาก 4 คน) โดยผู้เข้าร่วมทดลองแต่ละคนนั่งทำข้อสอบแยกจากกันโดยไม่ทราบว่าคู่แข่งของตนอีก 3 คนเป็นใครสำหรับการตัดสินใจเลือกที่จะให้หรือไม่ให้สินบนกรรมการของตนนั้น ผู้ร่วมทดลองจะรู้เพียงการตัดสินใจของตัวเองเท่านั้นโดยจะไม่ทราบการตัดสินใจของคู่แข่งอีก 3 คน และหลังจากที่ผู้เข้าแข่งขันทั้ง 4 คนทำข้อสอบเสร็จ ผู้วิจัยจะประกาศเพียงผลการแข่งขันเท่านั้น โดยไม่ประกาศคะแนนเพื่อเป็นการปกปิดและป้องกันไม่ให้ผู้ร่วมทดลองคำนวณได้ว่าผู้ทดลองคนใดบ้างเลือกที่จะให้สินบนกรรมการ

สำหรับการประยุกต์อิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) หรือแนวทางในการปฏิบัติในวิถีประชาหรือวิถีชาวบ้าน งานวิจัยฉบับนี้ได้แบ่งเป็นการวิเคราะห์เป็น 2 กรณี ได้แก่ แนวทางในการปฏิบัติที่ดี (positive social norms) คือ การจำลองสถานการณ์ในอดีตที่คนส่วนมากไม่มีการให้สินบน และแนวทางในการปฏิบัติที่ไม่ดี (negative social norms) คือ การจำลองสถานการณ์ในอดีตที่คนส่วนมากให้สินบน ซึ่งในการทดลองจะจำลองบรรทัดฐานทางสังคม โดยผู้ควบคุมการทดลองจะประกาศให้ผู้เข้าร่วมการทดลองทราบถึงบรรทัดฐานทางสังคมดังกล่าวในรูปแบบเดียวกันก่อนให้ผู้เข้าร่วมการทดลองตัดสินใจว่าจะให้สินบนหรือไม่

ในการเก็บข้อมูล ได้มีการรับสมัครอาสาสมัครนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมการแข่งขันแต่ละรอบ ซึ่งมีอาสาสมัครเข้าร่วมการศึกษาทั้งสิ้น 96 คน คณะผู้วิจัยจึงได้แบ่งกลุ่มอาสาสมัครอย่างสุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 32 คน โดยทำการสุ่มอาสาสมัครในแต่ละกลุ่มครั้งละ 4 คน เพื่อให้แข่งขันกันในเกมการทดลองในแต่ละรอบ ในกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มควบคุม (control group) ในกลุ่มนี้ผู้เล่นจะตัดสินใจให้หรือไม่ให้สินบนโดยปราศจากบรรทัดฐานทางสังคม กลุ่มที่ 2 กลุ่มทดลอง (Treatment 1) ในกลุ่มนี้ผู้เล่นจะตัดสินใจให้หรือไม่ให้สินบน โดยที่ผู้วิจัยสร้างบรรทัดฐานทางสังคมเชิงบวก โดยจะประกาศให้ผู้เข้าร่วมทราบว่าที่ผ่านมาคนส่วนใหญ่สนเข็มด้วยตนเองทั้งหมด และกลุ่มที่ 3 กลุ่มทดลอง (Treatment 2) ในกลุ่มนี้ผู้เล่นจะตัดสินใจให้หรือไม่ให้สินบน โดยที่ผู้วิจัยสร้างบรรทัดฐานทางสังคมในเชิงลบ โดยประกาศให้ผู้เข้าร่วมทดลองทราบว่าที่ผ่านมาคนส่วนใหญ่เลือกที่จะให้สินบนเพื่อที่จะไม่ต้องสนเข็ม การทดลองนี้จึงทำให้ทราบพฤติกรรมการให้สินบน (ให้สินบน, ไม่ให้สินบน) ของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มที่มีการจำลองบรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่างกันไปเพื่อนำมาใช้เป็นตัวแปรตาม (dependent variable) และเมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้เข้าร่วมการ

ทดลองจะต้องตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลตัวแปรอิสระ (independent variable) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบจำลองสองทางเลือก (binary choices model) เพื่อนำมาอธิบายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตรวมทั้งศึกษาอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งมีกรอบแนวคิดและสมการ ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด

$$B = \beta_0 + \beta_1 \mathrm{S} + \beta_2 \mathrm{I} + \beta_3 \mathrm{Y} + \beta_4 \mathrm{G} + \beta_5 \mathrm{K} + \beta_6 \mathrm{F} + \beta_7 \mathrm{O} + \beta_8 \mathrm{E} + \beta_9 T_1 + \beta_{10} T_2 + \mathrm{e}$$

จากสมการข้างต้น ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ B (Bribery) หมายถึง พฤติกรรมการให้สินบนซึ่งมีค่าเป็น 1 เมื่อกลุ่มตัวอย่างตัดสินใจให้สินบน และ 0 เมื่อกลุ่มตัวอย่างไม่ให้สินบน ในส่วนของตัวแปรอิสระ (independent variable) เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง ได้แก่ S (Sex) หมายถึง เพศ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) มีค่าเท่ากับ 0 เมื่อเป็นเพศชาย และ 1 เมื่อเป็นเพศหญิง I (Income) คือ รายได้ของนิสิตนักศึกษาต่อเดือน ระบุเป็น ค่า บาท/เดือน/คน Y (Year) หมายถึง ระดับชั้นในปริญญาตรีของนิสิตนักศึกษา ได้แก่ ชั้นปีที่ 1-2-3-4 ตามลำดับ โดยเป็นตัวแปรหุ่นต่อเนื่อง 3 ตัว ซึ่งกำหนดให้นิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นตัวแปรฐาน G (Grade) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสม ซึ่งในแบบจำลองใช้เป็นตัวแปรหุ่นต่อเนื่อง 3 ตัว ได้แก่ G1 (คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 – 3.24) G2 (คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.25 – 3.59) และ G3 (คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.60 ขึ้นไป) โดยที่คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 เป็นตัวแปรฐาน K (Knowledge) หมายถึง การประเมินความรู้ด้านสินบนของตนเอง เป็นตัวแปรหุ่นแบบต่อเนื่อง 2 ตัวแปร ได้แก่ มีความรู้ด้านสินบนระดับมาก และปานกลาง ตามลำดับ เมื่อการไม่มีความรู้ด้านสินบนเป็นตัวแปรถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรฐาน ซึ่งความรู้ทางด้านสินบนนี้ประเมินจากร้อยละจำนวนข้อถูกในการทำแบบทดสอบความรู้ด้านสินบน F (Faith) หมายถึง ทัศนคติต่อตนเองถึงระดับของความเคร่งครัดทางศาสนา ซึ่งเป็นการให้ประเมินตนเองว่ามีความเคร่งครัดทางศาสนาอยู่ในระดับใด โดยประเมินจากความเข้มงวดในการปฏิบัติตนตามคำสอนของศาสนา และเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นตัวแประหุ่นแบบต่อเนื่อง 3 ตัวแปร ได้แก่ เคร่งครัดทางศาสนาน้อย ปานกลาง และมาก ตามลำดับ โดยกำหนดให้การไม่เคร่งครัดในศาสนาเลยเป็นตัวแปรฐาน O (Opinion) หมายถึง ความเห็นต่อการให้สินบน เป็นตัวแปรหุ่น จำแนกเป็น 0 คือ รู้สึกเฉยๆ และ 1 คือ ไม่ควรทำ E (Experience) หมายถึง ประสบการณ์ในอดีตเรื่องการให้สินบน เป็นตัวแปรหุ่น จำแนกเป็น 0 และ 1 คือ เคย และไม่เคยมีประสบการณ์การให้สินบน ตามลำดับ T1 (Treatment 1) และ T2 (Treatment 2) หมายถึง บรรทัดฐานทางสังคมในเชิงบวก (positive social norms) และเชิงลบ (negative social norms) ตามลำดับ โดยกลุ่มที่ไม่ได้แทรกแซงเรื่องบรรทัดฐานหรือกลุ่มควบคุม (control) เป็นตัวแปรฐาน

ผลการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ได้ใช้วิธีการทางเศรษฐศาสตร์เชิงทดลอง และแบบสอบถาม ในการศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีไม่จำกัดสาขา โดยมีอาสาสมัครเข้าร่วมการทดลองทั้งหมด 96 คน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 58.33 ตัดสินใจที่จะให้สินบน และกลุ่มทดลองที่ 2 (Treatment 2) ซึ่งเป็น

กลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์จำลองของบรรทัดฐานทางสังคมในเชิงลบเป็นกลุ่มที่ตัดสินใจให้สินบนสูงที่สุด (ร้อยละ 65.62) โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะให้สินบนในอัตราที่สูง (เข็ม 4-5 เล่ม) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 94.64 จากผู้ที่ให้สินบนทั้งหมด ทั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยได้สอบถามถึงเหตุผลในการตัดสินใจดังกล่าวจากกลุ่มตัวอย่างทั้งในกรณีที่ตัดสินใจให้สินบน และตัดสินใจแก้อุปสรรคนั้นด้วยตนเองโดยไม่เสนอให้สินบน โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นปลายเปิด ซึ่งพบว่า เหตุผลหลักที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจให้สินบน คือ การให้สินบนสามารถช่วยให้ตนสามารถผ่านปัญหาหรืออุปสรรคนั้นได้โดยที่ไม่เสียเวลาและโอกาส (ร้อยละ 42.86) ต้องการประสบความสำเร็จหรือชนะการแข่งขัน (ร้อยละ 33.93) และตัดสินใจให้สินบนเพราะมีการเปิดโอกาสให้สินบนรวมทั้งไม่มีบทลงโทษ (ร้อยละ 10.72) ในขณะที่เหตุผลหลักของกลุ่มตัวอย่างที่ตัดสินใจไม่ให้สินบน คือ ตนมีความสามารถในการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยตนเองได้จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้สินบน (ร้อยละ 70.00) การให้สินบนเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง (17.50) และไม่ต้องการเสียทรัพย์สินของตนเพื่อไปเป็นสินบนให้ผู้อื่น (ร้อยละ 10.00) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

สำหรับการวิเคราะห์ผลการศึกษาด้วยแบบจำลองสองทางเลือก (binary choices model) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางประชากร (เพศ รายได้ ชั้นปี และคะแนนเฉลี่ยสะสม) ปัจจัยภายในส่วนบุคคล (ความเคร่งครัดในศาสนา ความรู้ ความเห็นและประสบการณ์ทางด้านสินบน) และปัจจัยภายนอก (บรรทัดฐานทางสังคม) ต่อพฤติกรรมการตัดสินใจให้สินบน แสดงผลดังตารางที่ 3

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าหากพิจารณาปัจจัยทางประชากรพบว่า รายได้ ชั้นปี และเกรดเฉลี่ยสะสม เป็นสามตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่รายได้ (Income: I) มีผลต่อพฤติกรรมการให้สินบนจากการประมาณการ (estimation) พบว่า ถ้ามีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้มีความน่าจะเป็นที่จะมีพฤติกรรมการให้สินบนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.00079 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10 ทั้งนี้ สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า การให้สินบนเป็นพฤติกรรมการทุจริตที่เกี่ยวข้องและอาศัยต้นทุนทางการเงิน ซึ่งแตกต่างจากการนำเฉลยข้อสอบเข้าห้องสอบ หรือการลอกข้อสอบ ดังนั้น รายได้ของผู้ให้สินบนจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจ โดยผู้ที่มีรายได้หรือทรัพยากร (endowment) มากย่อมมีโอกาสที่จะตัดสินใจให้สินบนได้ง่ายกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย

ตารางที่ 2 เหตุผลของการตัดสินใจให้สินบน และไม่ให้สินบน

ให้สินบน	ร้อยละ	ไม่ให้สินบน	ร้อยละ
การต้องแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวด้วยตนเองเป็นการเสียเวลาและโอกาส ดังนั้น การให้สินบนสามารถช่วยให้ตนสามารถข้ามผ่านอุปสรรคเหล่านั้นไปได้	42.86	มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาหรือผ่านอุปสรรคดังกล่าวได้ด้วยตนเองจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้สินบน	70.00
อยากประสบความสำเร็จหรือชนะการแข่งขัน	33.93	เป็นการกระทำที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง	17.50
มีการเปิดโอกาสให้สินบนและไม่มีบทลงโทษ	10.72	ไม่อยากเสียทรัพย์สินของตนเพื่อนำไปให้เป็นสินบนแก่ผู้อื่น	10.00
ไม่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวได้	8.93	ไม่อยากมีปัญหา หรือได้รับผลกระทบที่ตามมาจากให้สินบน	2.50
ผลตอบแทนที่ได้จากความสำเร็จจากการให้สินบนคุ้มค่ากว่าการที่ไม่ให้สินบน	3.57		
รวม	**100.00**	**รวม**	**100.00**

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบ Probit Regression

	Dependent variable (n = 96)	Coefficient	Marginal Effect (dy/dx)	
ปัจจัยประชากร	S (เพศ)	- 0.291799	- 0.1122745	
	I (รายได้)	0.0000204	0.0000079	*
	Y2 (ชั้นปีที่ 2)	0.659580	0.2383283	
	Y3 (ชั้นปีที่ 3)	0.970363	0.3301082	**
	Y4 (ชั้นปีที่ 4)	0.721520	0.264919	
	G1 (คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 – 3.24)	- 0.210905	- 0.0824545	
	G2 (คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.25 – 3.59)	0.791454	0.2761754	*
	G3 (คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.60 ขึ้นไป)	0.355507	0.1323039	
ปัจจัยภายในส่วนบุคคล	K1 (มีความรู้สินบนมาก)	- 0.573873	- 0.2247283	
	K2 (มีความรู้สินบนปานกลาง)	- 0.492875	- 0.1854093	
	F1 (เคร่งครัดทางศาสนาน้อย)	- 0.303981	- 0.1196361	
	F2 (เคร่งครัดทางศาสนาปานกลาง)	- 0.707099	- 0.2606774	
	F3 (เคร่งครัดทางศาสนามาก)	- 2.003880	- 0.5959649	**
	O (ความเห็นต่อการให้สินบน)	0.194394	0.0756847	
	E (ประสบการณ์การให้สินบน)	- 0.037471	- 0.014503	
ปัจจัยภายนอก	T2 (บรรทัดฐานทางสังคมในเชิงบวก)	0.456805	0.1721069	
	T3 (บรรทัดฐานทางสังคมในเชิงลบ)	0.745766	0.2730932	**
	Constant	0.472933		

ปัจจัยชั้นปี (Year: Y) พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 2 3 และ 4 มีความน่าจะเป็นที่ให้สินบนสูงกว่าหากเทียบกับนิสิตชั้นปีที่ 1 โดยนิสิตชั้นปีที่ 3 (Y3) มีโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะมีพฤติกรรมการให้สินบนมากกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 33.01 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในกรณีนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า หากเปรียบเทียบกับนิสิตชั้นปีที่ 1 นิสิตในชั้นปีที่สูงกว่าซึ่งมีอายุและประสบการณ์ที่มากกว่า มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจให้สินบนมากกว่า โดยจากกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดลอง นิสิตชั้นปีที่ 3 เป็นกลุ่มที่ตัดสินใจให้สินบนกรรมการอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการให้สินบนย่อมต้องใช้ประสบการณ์ ความรู้ การประเมินความเสี่ยง และเครือข่าย (connection) ในขณะที่ปัจจัยคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade: G) พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.25 – 3.59 (G2) มีโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะมีพฤติกรรมการให้สินบนร้อยละ 27.61 เมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10 แต่หากทำการวิเคราะห์แนวโน้มของความสัมพันธ์ร่วมกับช่วงคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00-3.24 และ 3.60 จะพบว่า ไม่ได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันทุกตัวแปร ซึ่งทำให้เราไม่สามารถเห็นความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างคะแนนเฉลี่ยกับการตัดสินใจให้สินบนได้ ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจากรูปแบบการทดลองเป็นการจำลองสถานการณ์การแข่งขันที่มีผลตอบแทนเป็นตัวเงิน ไม่ใช่สถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับการเรียนที่มีผลตอบแทนเป็นคะแนน จึงทำให้ตัวแปรดังกล่าวไม่สะท้อนประสิทธิภาพของพฤติกรรมการให้สินบนได้อย่างชัดเจน

ด้านปัจจัยภายในส่วนบุคคล (ความเคร่งครัดในศาสนา ความรู้ ความเห็น และประสบการณ์ทางด้านสินบน) จากการประมาณการด้วยแบบจำลองพบว่า มีเพียงความเคร่งครัดในศาสนาเท่านั้นที่มีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจให้สินบน โดย *ปัจจัยความเคร่งครัดทางศาสนา* (Faith: F) พบว่า ตัวแปรหุ่นต่อเนื่องทั้ง 3 ตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ซึ่งหมายถึง หากบุคคลมีความเคร่งครัดต่อศาสนาเพิ่มขึ้น โอกาสหรือความน่าจะเป็นที่เขาจะตัดสินใจให้สินบนกรรมการซึ่งเป็นการกระทำทุจริตเพื่อขจัดอุปสรรคหรือเพื่อชัยชนะจะลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ความเคร่งครัดทางศาสนามาก (B3) มีโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะมีพฤติกรรมการให้สินบนลดลงร้อยละ 59.59 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ระบุว่าตนเองไม่เคร่งครัดต่อศาสนาเลย

และท้ายที่สุด ในส่วนประเด็นของ*บรรทัดฐานทางสังคม* ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มทดลองเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มควบคุม (control group) ที่ผู้วิจัยไม่ได้แทรกแซงโดยวิธีการใดในการศึกษา กลุ่มทดลองที่ 1 (Treatment 1) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการจำลองสถานการณ์ให้ผู้เข้าร่วมทดลองอยู่ในสังคมที่ไม่ยอมให้สินบนเป็นบรรทัดฐาน (บรรทัดฐานทางสังคมในเชิงบวก) ในขณะที่กลุ่มทดลองที่ 2 (Treatment 2) คือ กลุ่มที่มีการจำลองสถานการณ์ให้ผู้เข้าร่วมทดลองอยู่ในสังคมที่มีพฤติกรรมการให้สินบนเป็นบรรทัดฐาน (บรรทัดฐานทางสังคมในเชิงลบ) ซึ่งหลังจากการประมาณการด้วยแบบจำลองพบว่า มีเพียงตัวแปรบรรทัดฐานเชิงลบ หรือกลุ่มทดลองที่ 2 (Treatment 2) เท่านั้น ที่มีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจให้สินบนของนิสิตนักศึกษา โดยถ้าคนในสังคมส่วนมากมีพฤติกรรมการให้สินบน จะทำให้มีโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่กลุ่มตัวอย่างจะมีพฤติกรรมการให้สินบนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ถ้าคนในสังคมมีพฤติกรรมการให้สินบนอยู่เป็นบรรทัดฐานแล้ว จะช่วยสนับสนุนบุคคลในสังคมนั้นสามารถตัดสินใจให้สินบนได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ จากแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบหลังจากที่เสร็จสิ้นกระบวนการทดลอง พบประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมว่า ร้อยละ 56.25 ของกลุ่มที่ถูกจำลองให้อยู่ในสังคมที่มีบรรทัดฐานที่ดีที่คนส่วนใหญ่ไม่ให้สินบน (กลุ่มทดลองที่ 1) มีความตั้งใจที่จะไม่ให้สินบนกรรมการ เนื่องจากให้เหตุผลว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ระหว่างการทดลองที่มีอิทธิพลของการแข่งขัน (competitiveness) อุปสรรค (obstacle) และของรางวัล (prize) เข้ามาเกี่ยวข้อง ร้อยละ 62.50 ของกลุ่มนี้ตัดสินใจที่จะให้สินบนกรรมการ ซึ่งหมายความว่าเมื่อกลุ่มตัวอย่างเผชิญหน้ากับเหตุการณ์การให้สินบนจริงๆ ก็มีโอกาสที่จะตัดสินใจแตกต่างจากสิ่งที่คิดหรือตั้งใจไว้

ในส่วนของกลุ่มทดลองที่ 2 (Treatment 2) จากการสอบถามความแนวคิดของกลุ่มตัวอย่างหลังเสร็จสิ้นการทดลองพบว่า การอยู่ในสังคมที่ไม่ดีช่วยให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจให้สินบนกรรมการได้ง่ายขึ้น หรือกล้าที่จะให้สินบนมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการที่คนส่วนมากในสังคมพึงกระทำกันจึงทำให้ความรู้สึกผิดต่อการกระทำดังกล่าวน้อยลง

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาพฤติกรรมการให้สินบนซึ่งเป็นรูปหนึ่งของพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันที่มีในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยนำเสนอวิธีการศึกษาที่แตกต่างจากงานในอดีตด้วยการประยุกต์วิธีการทางเศรษฐศาสตร์เชิงทดลอง (experimental economic) ในการสะท้อนพฤติกรรมการให้สินบน โดยมีนิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยสามารถสรุปและอภิปรายผลได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก จากสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งขึ้น คือ ความต้องการในการข้ามผ่านอุปสรรค และความต้องการประสบความสำเร็จหรือชนะจากการแข่งขันเป็นสาเหตุหลักสองประการที่ทำให้คนตัดสินใจให้สินบน ซึ่งเป็นการสะท้อนพฤติกรรมต่างๆ ในสังคมที่เห็นได้อยู่ทั่วไป เช่น นักเรียนพยายามให้สินบนครูเพื่อให้ตนสอบผ่านหรือได้คะแนนเพิ่ม ผู้กระทำผิดเสนอสินบนให้เจ้าหน้าที่ช่วยเพื่อให้ตนพ้นผิด หรือนักกีฬาให้สินบนแก่กรรมการเพื่อตัดสินให้ตนได้รับชัยชนะ เป็นต้น ทั้งนี้หากมีการเปิดโอกาสให้สินบน หรือการให้สินบนดังกล่าวไม่มีบทลงโทษ ก็จะช่วยสนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าวให้สามารถกระทำได้โดยง่ายขึ้น ดังนั้น หนึ่งในข้อเสนอแนะ

ทั้งในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป คือ การพิจารณาอิทธิพลของบทลงโทษ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยฉบับนี้สามารถเลือกตัดสินใจที่จะให้หรือไม่ให้สินบนโดยไม่ต้องคำนึงถึงบทลงโทษ แต่หากมีบทลงโทษเข้ามาเกี่ยวข้อง คาดว่าความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่จะให้สินบนจะลดลง เนื่องจากบทลงโทษจะเป็นการเพิ่มต้นทุนในการให้สินบน และถ้าหากบทลงโทษรวมทั้งความเสี่ยงที่จะถูกจับได้สูงกว่าผลได้จากการให้สินบนแล้ว การให้สินบนจะลดลงตามหลักการวิเคราะห์ต้นทุนและผลได้ทางเศรษฐศาสตร์ (economic cost benefit analysis) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Chenphuengpawn et al. (2017) ที่พบว่า ความโปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการทุจริต เนื่องจากความโปร่งใสเป็นขั้นตอนแรกในการนำไปสู่การตรวจสอบ และบทลงโทษได้ในท้ายที่สุด

ประเด็นที่สอง งานวิจัยที่ศึกษาถึงประเด็นความซื่อสัตย์ของนิสิตนักศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่พบว่ารายได้มีอิทธิพลไม่มากหรือไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ (Warsta, 2004; Wichiranon, 2010) อย่างไรก็ตาม งานชิ้นนี้พบว่ารายได้เป็นหนึ่งในตัวแปรที่มีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจให้สินบน โดยผู้ที่มีรายได้มากมีโอกาสที่เสนอให้สินบนกรรมการมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ทั้งนี้ เนื่องจากการให้สินบนเป็นการทุจริตที่อาศัยต้นทุน (สินบน) ซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างจากการทุจริตในรูปแบบอื่นๆ เช่น การลอกข้อสอบ การนำเฉลยคำตอบเข้าห้องสอบ การรายงานเท็จ ฯลฯ นอกจากนี้สินบนไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปของเงินเสมอไป โดยอาจอยู่ในรูปแบบของสิ่งของ อาหาร ขนม หรือการให้ความช่วยเหลือต่างตอบแทน

ประเด็นที่สาม นอกจากต้องใช้ต้นทุนหรือทรัพยากรแล้ว การให้สินบนเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพังเนื่องจากไม่ใช่กระทำเพียงฝ่ายเดียว หากแต่มีผู้รับสินบนเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ให้สินบนย่อมต้องอาศัยประสบการณ์ การทำความรู้จักผู้คน หรือความคุ้นเคยต่อสถานการณ์และสภาพแวดล้อมเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจ ดังนั้น จึงอาจเป็นเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่า นิสิตชั้นปีที่สูงมีแนวโน้มที่จะเสนอให้สินบนกรรมการมากกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 ที่มีประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยน้อยกว่า กรณีนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pholprasert (2016) ที่พบว่า นิสิตที่มีอายุมากกว่าจะมีเจตนาในการทำทุจริตทางวิชาการสูงกว่านิสิตที่มีอายุน้อย นอกจากนี้ เนื่องจากรูปแบบการทดลองของงานวิจัยฉบับนี้เป็นการทดสอบการตัดสินใจให้สินบนภายใต้การจำลองการแข่งขันที่ไม่ได้ใช้ความสามารถทางการศึกษา และไม่ได้มีผลตอบแทนในรูปของคะแนนสอบ ดังนั้น จึงไม่พบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันของเกรดเฉลี่ยของนิสิตนักศึกษา

นอกเหนือจากปัจจัยทางประชากรแล้ว งานวิจัยฉบับนี้พบว่า ปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล ได้แก่ ความเคร่งครัดต่อศาสนา และปัจจัยทางสังคมอย่างบรรทัดฐานทางสังคม ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจให้สินบนของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญ ฉะนั้น ในส่วนของบุคคลแม้ว่าปัจจัยภายในจิตใจส่วนบุคคลจะเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถควบคุมได้ แต่การให้ความสำคัญเรื่องของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคลจะเป็นตัวแปรที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่สามารถช่วยยับยั้งหรือลดพฤติกรรมการทุจริตได้ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และงานวิจัยในอดีตของ Marshall (2016) และ Pavarala and Malik (2010)

นอกจากนั้น ผลการศึกษาด้านสังคมยังเป็นไปตามการทบทวนวรรณกรรมของงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา โดยพบว่าหากคนในสังคมส่วนใหญ่กระทำการทุจริตด้วยการให้สินบน จะส่งผลให้คนในสังคมเกิดความคล้อยตามบรรทัดฐานทางสังคม โดยรู้สึกว่าเรื่องดังกล่าวสามารถพึงกระทำได้ และสามารถตัดสินใจกระทำได้ง่ายดายขึ้น ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาการให้สินบนทำได้โดยการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมที่ดี ทั้งนี้ การสร้างบรรทัดฐานในพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น โดยการเสนอข่าวสารในแง่ของการทุจริตควรเสนอรายละเอียดให้ครอบคลุมถึงบทลงโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับและผลเสียที่สังคมได้รับ เพราะหากเสนอเพียงแต่ข่าวการกระทำทุจริตเพียงอย่างเดียวอาจจะเป็นการสะท้อนภาพให้สมาชิกในสังคมเข้าใจผิดว่า พฤติกรรมการทุจริต เช่น การให้สินบน “เป็นเรื่องทั่วไปที่คนส่วนใหญ่กระทำกัน”

บรรณานุกรม

Abbink, K., Freidin, E., Gangadharan, L., & Moro, R. (2018). The effect of social norms on bribe offers. *The Journal of Law, Economics, and Organization, 34*(3), 457-474.

Abbink, K., Irlenbusch, B., & Renner, E. (2002). An experimental bribery game. *The Journal of Law, Economics, and Organization, 18*(2), 428-454.

Ameriks, J., Caplin, A., Leahy, J., & Tyler, T. (2007). Measuring self-control problems. *American Economic Review, 97*(3), 966-972.

Bandura, A. (1963). The role of imitation in personality development. *Journal of Nursery Education, 18*(3), 207-215.

Bandura, A. (1999). A social cognitive theory of personality. In L. Pervin & John, O. P. (Ed.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed.) (pp. 154-196). New York: Guilford Publications.

Benyaapikul, P, & Pitidol, T. (2010). Phonkrathop khǭng kān khǭrapchan tǭ kān čharoēn toēm tō thāng sētthakit nai raya yāo [The mechanism of the effects of corruption on long-run growth: An international evidence and building on the case of Thailand]. Retrieved May 15, 2019, from http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/09/2-corruption-PornthepThorn.pdf

Bilotkach, V. (2006). A tax evasion-bribery game: Experimental evidence from Ukraine. *The European Journal of Comparative Economics, 3*(1), 31-49.

Chen, Y. F., Jiang, S. G., & Villeval, M. C. (2015). The tragedy of corruption corruption as a social dilemma. Retrieved October, 18, 2017, from https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01236660/document

Chenphuengpawn, B., Paichayonwichit, T., Thampatpong, N., Praditpetchara, N., Autsawasuranat, N., & Nikomborirak, D. (2017). *Kānwičhai chœ̄ng thotlǭng phūa suksā patčhai thī kǭ hai kœ̄t phruttikam thutčharit suksā kǭranī kāntrūatsǭp tittām Monitoring læ khwām prōngsai Transparency* [Experiment for study corruption behavior: Case study of monitoring and transparency]. Bangkok: The Thailand Research Fund.

Chiaravutthi, Y. (2015). *Behavioral game experiments in Thailand, and implications of cross-country comparisons*. Nakhon Pathom: Mahidol University Press.

Chotphinit, P. (2015). Patčhai tǭtān kān khǭrapchan thī mī ʻitthiphon tǭ phruttikamkān khǭrapchan nai ʻongkān pokkhrǭng sūan thǭngthin nai phāk tawanʻǭk chīang nūa: suksā nai ʻongkān bǭrihānsūantambon [Anti-corruption factors influencing corruption behaviors in local government in Northeast Thailand: Study in the sub-district administrative organizations]. *Governance Journal, 4*(2), 99-119.

Fishbein, M., Jaccard, J., Davidson, A. R., Ajzen, I., & Loken, B. (1980). Predicting and understanding family planning behaviors: Beliefs, attitudes, and intentions. In I. Ajzen & M. Fishbein (Eds.), *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior* (pp.130-147). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Gujarati, D. N., & Porter, D. C. (1999). *Essentials of econometrics* (2nd ed.). Singapore: Irwin/McGraw-Hill.

Kornpetpanee, S. (2007). Patchai thī mī ʻitthiphon tǭ khwām mai sūsat thāng wichākān khǭng naksuksā mahāwitthayālai [Factors influencing academic dishonesty of university students]. *Journal of Educational Research and Measurement, Burapha University, 5*(1), 97-113.

Lambsdorff, J. G., & Frank, B. (2010). Bribing versus gift-giving–An experiment. *Journal of Economic Psychology, 31*(3), 347-357.

Mahawan, S., & Phichitsiri, S. (2011). Kān thutcharit nai kān pramūn ngān kǭsāng khǭng ʻongkǭn pokkhrǭng sūan thǭngthin [The problem of corruption in bid tendering for construction projects in local administration organizations]. *Local Administration Journal, 4*(1), 40-47.

Maneesrikum, T. (2015). Kānsuksā khwā mrū læ chētakhati khǭng nakrian chan prathomsuksā pī thī hok Krung Thēp Mahā Nakhǭn thī mī tǭ̄ laksūt tō pai mai kōng [A study of knowledge and attitude of pratomsuksa 6 students in Bangkok metropolitan towards the curriculum of "growing good"]. *Journal Education Research Faculty of Education, Srinakharinwirot University, 10*(1), 70-78.

Marshall, K. (2016). Ethics in the swamp: The rot of corruption. Retrieved October, 18, 2017, from https://berkleycenter.georgetown.edu/posts/ethics-in-the-swamp-the-rot-of-corruption

Mauro, P. (1995). Corruption and growth. *The Quarterly Journal of Economics, 110*(3), 681-712.

Pavarala, V., & Malik, K. (2010). Religions, ethics and attitudes towards corruption: A study of perspectives in India. Retrieved August, 13, 2017, from https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/government-society/research/rad/reports/2010-01-28-religions-ethics-attitudes-towards-corruption-India.pdf

Phiriyarangsan, S., Trirat, N., & Wannathepsakun N. (2004). *Khǭrapchan nakkānmūang khārātchakān læ nakthurakit* [Corruption politician official and businessman]. Bangkok: National Economic and Social Advisory Council (NESAC).

Pholprasert, J. (2016). *Kān wikhrǫ chēttanā nai kāntham thutcharit thāng wichākān khǭng nisit radap bandit suksā dōi chai kānsamrūat chœ̄ng thotlǭng* [Analysis of intention to commit academic dishonesty of graduate students using experimental survey] (Master's thesis, Chulalongkorn University).

Phongphaichit, P. (2002). Rāingān phon kānwichai rūang thurakit rat læ khǭrapchan [The report about business government and corruption]. Retrieved April 11, 2019, from https://www.nacc.go.th/download/article/research_info5.pdf

Royal Institute Dictionary. (2011). Sinbon [Bribery]. Retrieved April 10, 2019, from http://www.royin.go.th/dictionary/index.php

Sathiantharadon, P. (2018). Khwām tranak rū rūang kōng kǭranī suksā nakrian chan matthayommasuksā pī thī nưng Naresuan University secondary demonstration school [Awareness of "cheating" situation, case study of grade 7 students at Naresuan University demonstration school]. *Vacana, 6*(1), 60-78.

Siriphanit, P. (2013). Thatsanakhati khǭng nisit naksuksā tǭ kān thutčharit kān kōng nai kān rian kān sǭp [The attitudes of students about corruption and cheating in exam study]. Retrieves June 11, 2019, from https://www.isranews.org/thaireform/thaireform-slide/25312-nida.html

Spence, K. W. (1956). *Behavior theory and conditioning*. New Haven, CT: Yale University Press.

Tongsamsi, K., & Promgird, P. (2017). Patčhai thī mī ʻitthiphon tǭ khwām sūsat thāng wichākān khǭng naksuksā radap parinyā trī nai sām čhangwat chāidǣn phāk tai [Variables affecting academic integrity of undergraduates in three southern provinces]. *Humanities and Social Sciences, 34*(3), 167-192.

Transparency International. (2018). Corruption perceptions index 2018. Retrieved January, 10, 2019 from, https://www.transparency.org/cpi2018

Trirat, N. (2003). *Kān khǭrapchan nai kān sư̄ khāi tamnǣng nai rabop rātchakān* [The corruption about trading positions in government officials]. Bangkok: Chula Unisearch, Chulalongkorn University.

University of the Thai Chamber of Commerce. (2018). Datchanī sathānakān khǭrapchan Thai [Corruption Situation Index: CSI]. Retrieves April 10, 2019, from http://cebf.utcc.ac.th/upload/index_file/file_th_289d15y2018.pdf

Warsta, M. (2004). Corruption in Thailand. Retrieved January, 10, 2019, from http://aceproject.org/ero-en/regions/asia/TH/Corruption_in_Thailand.pdf

Wichiranon, S. (2010). Patčhai thī samphan kap phruttikam kān khāt khunnatham khwām sūsat nai kān rian khǭng naksuksā [Factors relating to the lack the virtue of honesty in students]. *RMUTP Research Journal, 4*(2), 97-104.

Zhang, N. (2015). Changing a 'culture' of corruption: Evidence from an economic experiment in Italy. *Rationality and Society, 27*(4), 387-413.